

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ДО ФОРМУВАННЯ ПРАВОВИХ ЗНАТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Попадич Олена Олександрівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»,
Україна*

Щораз актуальнішим стає формування і розвиток правових знань, правової культури, правової поведінки та відповідальності школярів. Для забезпечення ефективності цього процесу виникає необхідність починати його вже з молодшого шкільного віку. Неабияка роль належить диференціації навчання з груповими формами роботи. У цьому контексті обґрунтована суть диференційованої педагогічної підтримки як неодмінної учням допомоги у вирішенні проблем щодо їхнього успішного просування в навчанні, спілкуванні, можливості самореалізації.

Особливої ваги диференціація набуває у підготовці вчителя до формування правових знань саме молодших школярів, оскільки навчальними програмами не передбачено вивчення елементів правознавства у початковій школі. Відтак основні акценти такої діяльності вчителя переносяться на включення правових знань у зміст інших навчальних дисциплін та в позаурочну роботу.

На нашу думку, необхідною передумовою є визначення вимог до формування правових знань учнів: формування правових знань трактується як поетапний, цілісний, безперервний процес; для успішного, ефективного формування основ правових знань необхідна розробка повноцінної навчальної

програми з урахуванням потреб і можливостей дітей, пов'язаної з різними навчальними дисциплінами; процес формування основ правових знань повинен вибудовуватися з урахуванням вимог сучасного суспільства до особистості (толерантність, терпимість, повага до інших людей, дотримання прав і свобод людини тощо) на основі культурологічного підходу; процес формування основ правових знань молодших школярів повинен вибудовуватися з використанням спеціально розробленого комплексу форм, методів, педагогічних засобів навчання.

Очевидно, що провідна роль у цьому процесі належить учителю. Новітні психологічні й педагогічні концепції, що розкривають сутність пізнання, вважають процес формування всебічно розвиненого творчого індивіда непростим маршрутом – від практичного інформаційного опанування знань до інтелектуального, духовного розвитку і становлення індивіда.

За аналізом наявних напрямів формування фахово-педагогічної підготовки вчителів, можливе визначення готовності як інтегральної фахово значущої якості індивіда педагога, що формує систему спільних структурних складових, зокрема особистісно-психологічних (фахові мотиви й інтереси, знання) і процесуально-дидактичних (прийоми, методи, технології та засоби навчання).

Підготовка вчителя полягає передусім у виокремленні функціонально-змістових складових його фахової компетентності. Проблема з ефективним опануванням предметів навчального плану полягає передусім у створенні мети формування правових знань учнів, виокремленні структурних елементів змісту, що ґрунтується на послугуванні процесом навчання. Завдяки цьому можливий вплив на перебіг і результати процесу, на певні його критерії, залежні від конкретної цілі навчання.

Підготовка вчителя до формування правових знань учнів початкової школи вимагає диференційованого підходу до такої підготовки. Тому «важливим є впровадження диференційованого підходу в освітній процес навчального закладу в контексті формування системи громадянських

цінностей, адже диференційований підхід дозволить уникнути прогалин в знаннях, уміннях та навичках школярів, вирівняє ступінь підготовки всього класу; буде розвивати здібності та формувати пізнавальні інтереси учнів, що згодом вплине на їх активну громадянську позицію у суспільстві; підвищить якість знань з гуманітарних дисциплін; залучить всіх учнів в активну розумову та суспільно-корисну діяльність, при цьому буде досягнутий результат – пізнання учнем себе як людини, особистості, індивідуальності, як суб'єкта відносин з суспільством, державою та світом» [1, с.116]. Диференційованим навчанням є відповідно організована пізнавальна діяльність, що, зважаючи на особисті відмінності, полягає в оптимальному інтелектуальному розвитку студентів і становить упорядкування змісту навчального матеріалу, добирання форм, навчальних прийомів і методів згідно з типологією студентів.

Практично диференціація навчального процесу слугує опануванням студентами певними навчально-пізнавальними комплексами дисциплін, кожна з яких завдяки своїм функціональним можливостям пропонує в дидактично переробленому вигляді певну галузь наукового знання. Креативне мислення тут – невід'ємна ознака, адже умова практично всіх задач – застосування системних і комплексних знань, тобто залучення, поєднання, додавання безлічі компонентів наукового знання іноді абсолютно різних наукових галузей.

Завдяки диференційованому підходу в навчально-виховному процесі можливе уникнення перевантаження студентів, позбавлення комплексу «середнього студента», вчасне виявлення прогалин у знаннях, забезпечення оптимального режиму роботи всіх студентів у вищій школі та вдома. Однобічна й недостатня диференціація в підготовці фахівця, часткове вивчення навчальних дисциплін – шлях обмеженої спеціалізації у фаховій галузі.

Опанування студентами основними знаннями та вміннями, спроможність осібно працювати можливі завдяки диференціації. Інтеграцією завдань передбачено й диференціацію навчального матеріалу залежно від типу закладу освіти, профілю підготовки студентів, їхніх інтересів та вподобань. Останніми роками проблемі якнайкращого поєднання диференціації й

інтеграції у навчання приділяють чимало уваги.

Виходячи з викладеного вище, нами обґрунтовано базові положення використання диференційованого підходу в розвитку готовності вчителя до формування правових знань молодших школярів: структура готовності передбачає врахування позиції та особистісних характеристик вчителя і містить мотиваційний, знаннєвий, діяльнісний та оцінний компоненти, кожен з яких диференціюється за рівнем освоєння правових знань; передбачається диференціація за кожним зі структурних компонентів (диференціація змісту, мотивів, діяльності та діагностики результату); готовність до використання інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні правових знань учнів початкової школи базується на диференціації цілей та врахуванні індивідуальних можливостей вчителя та учнів; реалізація диференційованого підходу передбачає оволодіння студентами імітаційними методами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для подальшого використання в позаурочній діяльності щодо формування правових знань учнів; оптимізація індивідуального та групового освоєння правових знань учнів в позаурочній роботі базується на застосуванні диференціації учителем змісту, форм та засобів навчання.

Список використаних джерел

1. Власенко О. М. Диференційований підхід в освітньому процесі як педагогічна умова формування громадянської спрямованості школярів. *Диференціація у шкільній освіті: історичний досвід і сучасні технології*: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., 16 травня 2018 р., м. Київ. Київ: Інститут педагогіки, 2018. С. 115–119.
2. Колосова О. В. *Формування у молодших школярів основ правової культури в процесі позаурочної діяльності*. Автореф. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.07 / Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2011. 20 с.